

Serdar Korucu: Vasili Grossman'dan Biri Ermeni, Diğeri Yahudi İki Soykırım Portresi

Posted on 01/04/2018

Vasili Grossman'ın "Taşlar Ülkesine Yolculuk" kitabı Ermenistan seyahatini anlatıyor. Grossman eserinde okuyucusu ile soykırım sonrası hayatta kalan iki portrenin, teyzesinin ve Antreas'ın da hikayelerini paylaşıyor.

Sovyet edebiyatının en önemli kalemlerinden biri kabul edilen Vasili Grossman, 1905'te Ukrayna'nın Berdiçev şehrinde, Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Sovyet Rusya'nın öne çıkan savaş muhabirlerinden biri olmasının nedeniyse 2. Dünya Savaşı'ydı. Bu dönemde Kızıl Ordu'nun yayın organı Krasnaya Zvezda (Kızıl Yıldız) gazetesi için çalıştı. 1944'ün sonlarına doğru kaleme aldığı "Treblinka Cehennemi" bir Nazi ölüm kampıyla ilgili ilk makaleydi, Nürnberg Mahkemeleri'nde de kanıt olarak kullanıldı.

Vasili Grossman, 1961'de yazdığı "Yaşam ve Yazgı"nın yayımlandığını göremedi. Çünkü Stalin sonrası dönemde Sovyet Rusya siyasetinin yumuşadığını düşünse de yazılarına KGB tarafından el konuldu.

Grossman (sağda) ve kitap boyunca Mardirosyan adıyla andığı, eserinin Rusça motamot çevirisini edebi çeviri haline getirmek için Ermenistan'a gittiği Hraçya Koçar, Eçmiyadzin'de.

Ekonomik sıkıntıya düşen Grossman, Ermenistanlı yazar Hraçya Koçar'ın "Büyük Evin Çocukları" eserinin edebi olarak Rusçaya çevrilmesi işini kabul etti. 1961'de iki aylığına Ermenistan'a gitti. Ancak bu "iş seyahati" bir gözleme, süreç bir kitaba dönüştü: "Taşlar Ülkesine Yolculuk".

Türkçeye Yulva Muhurcişi tarafından kazandırılan ve Aras Yayıncılık tarafından basılan Vasili Grossman'ın kitabı, yazarın Ermenistan izlenimleri kadar Ermeni Soykırımı'nın toplumun üzerine bıraktığı etkiyi de gösteriyor.

“TÜRKLER ANTREAS'IN AİLESİNİ ÖLDÜRMÜŞTÜ”

Grossman'ın kitabında soykırım sonrası travmayı yaşayan insanlardan biri Dzağgatzor sakinlerinden biri olan Antreas. Yazar, bölge halkının acıdığı bu adamı bir kez öfkeden gözünün döndüğünü görmüştü. Nedeni Stalin'in altın yaldızlı alçıdan heykelinin parti komitesinin talimatı uyarınca gece vakti köy meydanından kaldırılmasıydı.

Antreas'ın öfkesinin sırrını ise Vasili Grossman şu cümlelerle aktaracaktı: “Onun için Stalin, Almanları mağlup eden adamdı. Almanlar ise Türklerin müttefikleriydi. Bu da demek oluyordu ki Stalin heykelini Türk ajanları yok etmişti. Türkler, Ermeni kadın ve çocuklarını öldürmüş, yaşlı Ermenileri idam etmiş, barışçıl, hiçbir suçu olmayan emekçileri; köylüleri, işçileri, zanaatkârları insafsızca ortadan kaldırmış, Ermeni yazarları, bilim insanlarını ve şarkıcıları katletmişti. Türkler Antreas'ın ailesini öldürmüş, evini yıkmış, kardeşini katletmişlerdi. Tüccar Ermenileri, dilenci Ermenileri, Ermeni halkını öldürmüşlerdi. Türklere karşı Rus general yüce Antranik Paşa da savaşmıştı. Ve Türklerin güçlü müttefiklerini tarumar eden Rus ordusunun komutanı da Stalin'di.”

“ODESSA'DA KALAN TÜM AİLESİ KORKUNÇ BİR ŞEKİLDE ÖLDÜRÜLDÜ”

Grossman kitabının devamındaysa ailesinin soykırım geçmişine dönüyordu. Yahudi Soykırımı'ndan kurtulmayı başaran Odessalı teyzesi Rahil Semyonovna'yı anıyordu. Çünkü yolu onun da geçtiği Semyonov Geçidi'ne düşüyordu. Bu bölümde kısaca teyzesinin hayatını

aktarıyordu: “Babası Semyon Moiseyeviç sigortacıymış ve ailesi onun dar görüşlü ve aptal bir insan olduğunu düşünürmüş. Söylediklerine göre teyzem de parlak bir öğrenci değilmiş, Odessa’da özel bir okul olan Lebenzon Lisesi’nde okumuş. Edebiyat ve cebir derslerindeki yeteneksizliğini babasından almış denirdi ve annesi Sofya Abramovna’ya hiç benzemezdi. Ancak Rahil Semyonovna’yı tüm ailesi severdi, nezaketi, alçakgönüllülüğü ve cana yakınlığıyla bilinirdi. Kolay bir hayatı olmamıştı. Ekonomist olan kocası suçsuz yere 1937 yılında tutuklanmış ve Kolima’da ölmüştü. Genç yaşına rağmen üniversitede mikrobiyoloji bölümüne kabul edilen oğlu Volodya tutuklanmış ve hapisanede sorgulayıcısı tarafından öldürülmüştü. Su kuyularını zehirlediğine yönelik suçlamayı da kabul etmemişti. Son derece tatlı ve güzel kızı Nina, Kimya Enstitüsü’nü yüksek dereceyle bitirdiği gün intihar etmişti. Süvari birliğinde olan küçük oğlu Yaşa cephede ölmüştü. Odessa’da kalan tüm ailesi, yakınları ve arkadaşları Domanevka köyünde korkunç bir şekilde ölmüşlerdi. Doksan bin Odessalı Yahudi, Almanlar tarafından bu köye getirilip vurulmuştu.”

Vasili Grossman, “Bu alçakgönüllü kadının Dilican’a olan yolculuğunun edebi notlarımda yeri yok” diyordu ama bir merak da içini kemiriyordu: “Bu dağ yolunun mucizevi güzelliğini izleyerek ve ardında bıraktığı hayata bakarak ağladı mı, yoksa bir an umuda kapıldı ve hüznü bir şekilde gülümsedi mi ya da bu güzellikte bir teselli ya da umut ışığı buldu mu?” Yol arkadaşlarına teyzesinin hikayesinden bahsetmeyen yazar kitabında bunun nedenini ise şöyle açıklayacaktı: “Yaşlı kadın yeteri kadar önemli değildi, koskoca bir hamsi ve ringa balığı sürüsündeki isimsiz balıklardan biriydi sadece. Ve bildiğiniz üzere hamsi ve ringa balıklarının hayat koşullarının tarih sayfalarında yeri yoktur.”

Kaynak: avlaremoz.com

